

Bron till Terabitia

Disney och Narnia-studion Walden ligger bakom filmatiseringen av Katherine Patersons prisbelönta bok, som marknadsförs som en fantasyberättelse. Men den som förväntar sig en överväldigande och dramatisk saga om en parallell värld blir besviken. *Bron till Terabitia* är en lågmäld karaktärsdriven berättelse om vänskap, utänskap och fantasins helande kraft.

Rekommenderad från åk 4

EN FILMHANDLEDNING AV
ELSA COJNBY

Handling

11-åriga Jess är både skolans och hemmets avvikare. I skolan retar de andra barnen honom för att han är fattig och har sina äldre systrars avlagda kläder. Hemma är han den ende sonen, mitt i en syskonskara om fem. Han är

också en ensam drömmare, som med sitt ritblock flyr bort från en pragmatisk och färglös verklighet, kantad av orättvisor och ekonomiska bekymmer.

När Leslie kommer ny till klassen iakttar Jess henne nyfiket. Den nya tjejen sprudlar av liv och tvekar inte att, trots protester, ställa upp i killarnas löptävling. När nykomlingen snuvar Jess och hans ivrigt hejande lillasyster May Belle på segern en meter före målgången, är han inte längre lika förtjust. Men Jess och Leslie får snart anledning att lära känna varandra.

I klassrummet framkommer det att Leslie's familj inte har någon tv-apparat. De andra eleverna brister ut i gapskratt och det blir inte direkt bättre av att hon berättar anledningen; att hennes föräldrar anser att tv är fördummande. Klasskamraternas tråkningar fortsätter efter lektionen och Leslie gör fler misstag. På skolbussen sätter hon sig ovetandes på platsen som tillhör skolans värsta mobbare, åttondeklassaren Janice. Janice och hennes gäng håller skolan i skräck och tar till och med ut en avgift på skolans toaletter. Men Leslie kuvas inte så lätt, även om hon snabbt byter plats på bussen.

Det visar sig att Jess och Leslie bor vid samma buss-hållplats.

Före och efter skolan hjälper Jess till hemma. Han utför pliktroget sina sysslor och vid läggdags ser han avundsjukt på när lillasyster May Belle ömt och omsorgsfullt stoppas om av pappan. Självt får Jess knappast en blick.

Den nya tjejen Leslie kommer från ett lekfullt och intellektuellt hem. Hennes föräldrar är författare och hon är enda barnet.

Jess och Leslie börjar umgås och efter skolan hittar de en lian över bäcken i skogen. Jess tvekar att använda den men den entusiastiska Leslie svingar sig snart över vattnet och uppmuntrar honom att göra likadant. Han tar mod till sig och de svingar sig båda över till andra sidan. Där, framför deras fötter, breder ett magiskt kungarike ut sig, ett eget kungarike som bara de känner till, deklarerar Leslie. Så föds Terabitia.

Jess har till en början lite svårt att se vad Leslie ser. Men det är någonting som händer med skogen, vinden viner bland lövverken, får trädens kronor att vika sig och stammarna att knarra. "Det är Mörkrets Härskare och ljudet av deras kedjor", klagar Leslie och pekar ut "krigarna från trädtoppsprovincen", för Jess, som till en början bara ser vanliga trollsländor.

Alltmedan det magiska kungariket tar form i Jess ögon och sinne, fortgår det vardagliga livet. Utanför Terabitia väntar som vanligt skola, sysslor och läsläsning. Men någonting har förändrats även där, Jess tycks överlag mer entusiastisk och engagerad än tidigare.

Jess må har förändrats, men hans bekymmer och plågoandar finns kvar. Klasskamraten Hoager och åttondeklassaren Janice maktutövning fortgår och Jess och de andra barnen tvingas ideligen ge efter och anpassa sig inför hotet om fysiska eller psykiska repressalier.

I Terabitia strider Jess och Leslie mot alla möjliga och omöjliga faror och de gör upptäckten att till och med det största trollet har en svag punkt - en erfarenhet de tar med sig till skolans värld. Janices svaga punkt, resonerar de, måste vara skolans tuffaste kille, Willard. Jess och Leslie diktat således ihop ett falskt brev från Willard till Janice och får henne att göra bort sig för honom, hans gäng och en fullsatt skolbuss.

Hämndaktionen ger resultat och Janice blir inte bara satt på plats utan också ledsn, en konsekvens Jess och Leslie kanske inte riktigt räknat med. Det visar sig att Janice har fler problem. Hennes pappa slår henne och har fått henne att skrika så högt att grannen ringt polisen, vilket medfört att alla nu vet om händelsen. Nu vänder sig Janice till den tidigare retade Leslie för råd om hur hon kan hantera situationen.

En lördagmorgon ringer Jess musiklärarinna, den unga och entusiastiska fröken Edmonds. Hon berättar att hon skulle ha gått på museum med sina systersöner men att de blivit sjuka, så nu undrar hon om Jess vill följa med. Jess smyger in till sina föräldrars sovrum för att fråga sin mamma om lov. Hon halvsover och mumlar något knappast hörbart till svar, men Jess bryr sig inte om att fråga igen utan beger sig iväg.

På väg till stan åker de förbi Leslie's hus och Jess blickar tveksamt och skuldmedvetet in i trädgården. Fröken Edmonds undrar om något är på tok, om Jess har glömt

något, men Jess intygar snabbt att allt är sin ordning.

På konstmuseet fascinerar Jess av allt. Han har aldrig tidigare varit på museum och han ser och lyssnar med stor beundran på sin lärarinna, som, som Jess uttrycker det, "vet allt". Fröken Edmonds ler åt sin hänryckta elev och konstaterar att hon absolut inte vet allt, men att hon försöker att hålla sinnet öppet. Och med ett öppet sinne kommer man långt.

När Jess kommer hem från vad som kan ha varit hans livs bästa dag, möts han av en uppriven familj. De har inte vetat vart han har varit och de har varit fruktansvärt oroliga. Någonting fasansfullt har nämligen inträffat. Leslie har dött. Hon har drunknat i bäcken efter att lianen över den brustit. Jess familj har fruktat att även han var med i olyckan.

Jess tar nyheten hårt och även om han till en början håller det inom sig klandrar han sig själv för Leslie's död. Om han hade bjudit med henne till museet hade olyckan aldrig hänt.

I och med Leslie's död förändras omgivningens attityd gentemot Jess. Hans annars så kyliga pappa blir både kärleksfull och empatisk och den hårdföra fröken "Monstertrut" Meyers, som tidigare gett Jess orättvisa bestraffningar, visar medlidande och delar med sig av egna erfarenheter av sin makes död.

Efter skolan återvänder Jess till Terabitia och knuffar brutalt bort sin efterföljande lillasyster May Belle, som inte själv kan ta sig över den stock som nu är enda vägen till det magiska kungariket. Chockad och sårad över sin brors avvisande springer May Belle gråtandes hem.

Sveket går upp för Jess och han inser hur mycket han betyder för sin syster. Dagen därpå sjösätter han en minnesflotte till Leslie's ära och börjar med plankor från hennes övergivna hem bygga en bro. En bro till Terabitia.

När bron står färdig bjuder han in May Belle att dela en hemlighet, hon ska få bli prinsessa i ett magiskt kungarike. Stolt för han sin lillasyster, som tindrar av förtjusning, över bron till Terabitia, världen där "ingenting krossar oss".

Boken bakom filmen

Bron till Terabitia bygger på boken med samma namn av Katherine Paterson, publicerad 1977. Berättelsen tillkom efter att hennes då unge son förlorat sin bästa vän, som träffades av blixten. *Bron till Terabitia* är mycket riktigt en berättelse om vänskap, tro, liv och död. Men lika mycket en berättelse om fantasi, kreativitet, normer, utanförskap, makt, mod och förändring. Efter en rad andra priser och utmärkelser mottog Katherine Paterson 2006 års litteraturpris i Astrid Lindgrens minne.

Familjerelationer

Jess är enda sonen i en familj med fem barn. Familjen har ekonomiska bekymmer och föräldrarna är allvarliga, stressade och upptagna med jobb och sysslor. Jess relation till dem kännetecknas mer av vad den inte är än av vad den är. Hans mamma är upptagen med bebisens medan hans pappa har en varm relation med May Belle. Jess äldre systrar har varandra och själv konstaterar han att familjen gladeligen skulle byta bort honom mot en fin hund. Men att så inte är fallet blir Jess varse under berätt-

telsens gång.

Hans lillasyster beundrar och älskar honom och hon gör allt för att Jess ska se henne. Hon följer honom vart han går, hon ritar i smyg i hans hemliga ritblock och hon pryder sitt dockskåp med bilder av honom. Lika engagerad som hon är i Jess liv är Jess i hennes, även om han inte riktigt inser hur mycket han betyder för henne.

Syskonrelationen är komplex och präglas av kärlek, rivalitet och lojalitet. Jess avundas sin syster den värme hon får av deras far, och han skyddar henne när hon har tagit pappans arbetsnycklar och Jess får skulden för detta. Han släpper in sin syster i relationen med grannflickan Leslie och han varnar henne för att hamna i trubbel på skolgården.

- Jess föräldrar har mycket att göra och har sin uppmärksamhet främst riktad mot familjens yngre barn. Hur tror eleverna att Jess känner på kvällarna när May Belle blir omstoppad? Föräldrarna älskar säkert alla sina barn, även om Jess inte alltid känner så. Är föräldrarna ens medvetna om att de särbehandlar sina barn och att de upplevs som orättvisa?
- Barn i olika åldrar har lite olika behov. Jess äldre systrar kanske inte alls vill ha mer uppmärksamhet från föräldrarna, även om Jess verkar vilja det. Vad borde föräldrarna göra annorlunda? Är det något Jess kunde göra annorlunda?
- Om man tittar på Jess och May Belles relation står de väldigt nära varandra. Jess och de äldre systrarna är inte alls lika förtroliga med varandra. Är det vanligt att det finns grupperingar i större syskongrupper? Hur kommer det sig? Vad gör Jess till en bra storebror?
- Att ha syskon kan vara både bra och dåligt. Vilka för- och nackdelar kan du komma på med att ha syskon jämfört med att vara enda barnet?

Leslie kommer från en helt annan familjesituation än Jess. Hon är det enda barnet till två författande föräldrar som främjar kreativitet och lust. När Jess får reda på det tycker han att det förklarar varför Leslie har en sådan fantasi. Men Leslie svarar med att fråga Jess om han vet mycket om järn, eftersom hans pappa jobbar i järnaffär. Det gör inte Jess och Leslie skrattar och konstaterar att "just det, man är inte sina föräldrar".

- I scenen äter Jess på ett äpple vilket påminner om ett uttryck; "äpplet faller inte långt från trädet". Vad innebär den metaforen?
- Hur resonerar eleverna kring metaforen om äpplet och det Leslie säger? Brukar barn vara lika sina föräldrar i sättet och intresse?

Vänskap

Till skillnad från sin familj så väljer man sina vänner. Relationen till en nära vän är stark och kraftfull men den har också en annan sorts sårbarhet eftersom den inte är ovillkorlig som ett familjeband. Leslie är tveklöst en väldigt fin vän som gör Jess mycket gott. Hon hjälper och stärker Jess och får honom att må bättre och tro på sig själv.

- Hur blir Jess och Leslie kompisar? Vad är det som för dem samman?
- Man brukar säga att vänskap handlar om att "ge och ta". Vad menar man med det? Vad ger Leslie Jess? Och omvänt? Hur skulle eleverna definiera vänskap? Vad utmärker en god vän?
- När Jess följer med musiklärarinnan på museum åker han förbi Leslies hus. Han betar sig konstigt och verkar slitas mellan två viljor. Vad är det som försiggår i Jess

huvud? Varför väljer han att inte säga något om museibesöket till Leslie? Säger det något om deras vänskap?

- Jess genomgår stora förändringar under filmen. Han och Leslie har både likheter och olikheter. På många sätt kompletterar Leslie Jess. Hur förändrar hon honom? Jämför Jess så som han är i början med den Jess vi möter i slutet. Hur har han förändrats?

- Skulle man kunna tolka berättelsen symboliskt genom att se dem som en och samma person, där Leslie är en annan sida av Jess?

- Även Janice förändras, från skolans mobbare till mobbad, till en snäll kompis. Varför förändras hon? Är det fler karaktärer i filmen som förändras? Hur och varför?

Könsroller

Jess omges av systrar och har en tjej som bästa kompis. Vänskapen mellan Jess och Leslie är könlös och obehindrad, även om May Belle retas lite och antyder att de är kära, men det är inte värre än att både Jess och Leslie kan skratta åt det.

Leslie fnysir åt Jess när han påpekar att hon är "ovanligt duktig på att snickra för att vara tjej". För henne är det ett lika löjligt påstående som att Jess skulle vara duktig på att rita - för att vara kille. Ändå är det hon som bestämt konstaterar att det måste vara Jess som skriver det fejkade kärleksbrevet till Janice, eftersom killar har en så osvikligt ful handstil.

Leslie är på intet sätt en radikal normupplösare, även

om hon är en frisk fläkt i Jess liv. Hon har ett mer okomplicerat förhållningssätt till normer och könsroller än vad Jess har. För Jess blir det till och med problematiskt för Leslie att följa med till söndagskyrkan, eftersom han inte kan föreställa sig henne i en klänning.

- Varför är det så känsligt för Jess att ha "tjjeskor" och vad är det som gör skorna till "tjjeskor"?

- Finns det förväntningar på och föreställningar om hur tjejer och killar ska vara och klä sig? Ge exempel! Bryter Leslie och Jess mot de föreställningarna? Känner eleverna att de är fria att klä sig och bete sig så som de innerst inne vill?

- När man använder ordet könsroller betonar man att det är någonting konstruerat, ett sätt att vara på som är tillrättalagt. Hur ser eleverna på det? Finns det, utöver den biologiska skillnaden, naturliga olikheter mellan tjejer och killar? Eller lär vi oss, som Leslie antyder, beteenden som är förknippade med respektive kön?

- Om man särbehandlar killar och tjejer redan från att de föds, blir de då olika? Och varför klär till exempel många sina nyfödda barn i olika färger, beroende på kön?

- Trots att det är många tjejer med i historien är huvudpersonen en kille. Kan man tänka sig berättelsen ur någon annans perspektiv? Leslie's? May Belles? Tror du att berättelsen skulle se annorlunda ut om Jess hade varit en flicka?

Mobbning / maktutövning

I skolan och faktiskt även hemma utsätts Jess för en orättvis maktutövning. I skolan finns det mobbare som försvårar livet för Jess både på skolbussen, i klassrummet och på rasterna. Till och med busschauffören och fröken "Monstertrut" Meyers delar ut orättfärdiga bestraffningar och låter Jess bära skulden för händelser som andra är skyldiga till. Hemma lider han av särbehandling och känner sig oälskad och får även där skulden för saker han inte har gjort.

Jess har olika strategier för att hantera sin situation hemma och i skolan. Hemma utför han sina sysslor och uppdrag utan att klaga och tycks försöka vinna föräldrarnas gunst genom att vara duktig. I skolan handlar det snarare om att inte synas alls, om att inte sticka ut. Jess målar febrilt svart på sina rosarandiga superstars, att komma i tjejskor vore förödande, på samma sätt som det vore att be om problem att hjälpa sin omtyckta musikfröken med packningen. Det går bara inte.

- Hur resonerar eleverna kring Jess situation hemma? Kan man känna sig utfrusen i sitt eget hem? Blir man mer omtyckt om man är duktig?

- Varför har Jess inte sina rosarandiga skor och varför hjälper han inte fröken Edmonds? Vad skulle hända om han gjorde det?

- Det verkar som om det är mobbaren, snarare än den som är mobbad, som har problem. Den som mobbar måste ju vara väldigt svag som har ett behov av att trycka ner andra för att själv må bra? Eller hur resonerar eleverna?

Att Janice mobbar i skolan får sin förklaring. Hon är utsatt för maktmissbruk och till och med fysiskt våld, hemma.

Att osynliggöra och inte visa nederlag, är det råd Leslie ger till Janice när hon hamnar i underläge. Genom att inte visa att man tar åt sig uppnår mobbarna inte resultatet de är ute efter och slutar. På motsvarande vis använder sig Leslie och Jess av den insikten när de tar ut sin hämnd, genom att offentligt förnedra Janice. De använder alltså just synliggörande som ett medel för maktutövning.

- Leslie själv praktiserar motmakt och provocerar medvetet Janice lite extra för, som hon säger, "de hittar fel ändå så man kan lika gärna ha lite roligt". Vad blir resultatet? Varför?

Fantasi

I Terabitia är hoten av en annan natur än i skolan och hemmet. Här är de fysiska och kräver list, mod och styrka för att tackla. Ändå gör Jess och Leslie erfarenheter i det magiska kungariket som de kan ta med sig till den verkliga världen. Terabitia fungerar som medel för att förstärka de två huvudkaraktärernas vänskap, ge dem mod och träning inför verkliga livet, ge perspektiv samt bejaka lust, fantasi och kreativitet.

- Vad är det som får Leslie att uppfinna Terabitia? Hur förändras Jess inställning till det magiska kungariket? Hur förändrar det magiska kungariket honom?

- Varför har man ibland ett behov av att fantisera? Är fantasi och kreativitet bara bra? Kan man träna sin fantasi på något sätt?

- Är det man fantiserar om resultatet av det man upplever i verkligheten? Eller är, tvärtom, ens upplevelse av verkligheten, resultatet av ens fantasi? Kanske både och?

- I filmen dyker det upp ett stort troll i Terabitia, som är påfallande likt Janice. När kommer trollet? Vad händer samtidigt i den verkliga världen? Hur kan man tolka det?

- Efter Leslie's död tar Jess med sig May Belle till Terabitia och inviger henne i det förtrollade kungariket. Varför gör han det?

- I filmens slut bygger Jess en bro till Terabitia. Beslutet och bygget kan ses som en del av en bearbetningsprocess för Jess som hittar ett sätt att kanalisera sin sorg och saknad. Kan man tolka brobygget symboliskt på andra sätt? Som att Jess förlikas med något? I så fall vad? Döden? Livet? Framtiden? Verkligheten? Ett nytt jag?

Produktionsuppgifter

Bridge to Terabithia

USA 2006

Producent: Hal Lieberman & Lauren Levine

Manus: Jeff Stockwell & David Paterson efter Katherine Patersons bok

Regi: Gabor Csupo

Foto: Michael Chapman

Klipp: John Gilbert

Scenografi: Rob Gillies

I rollerna

Jess Arons - Josh Hutcherson

Leslie Burke - Anna Sophia Robb

Ms Edmonds - Zoey Deschanel

Jack Arons - Robert Patrick

May Belle Arons - Bailey Madison

mfl

Tekniska uppgifter

Längd: 95 minuter

Ljud: Dolby Digital

Format: Vidfilm 1,85:1

Svensk premiär: 21 september 2007

Censur: Från 7 år

Distribution

Scanbox Sweden, Klippan 3 B, 414 51 Göteborg tel 031-704 77 70, fax 031-704 77 80 www.scanbox.com

Redaktion: Andreas Hoffsten, Barn & Ungdom, Svenska Filminstitutet, oktober 2007